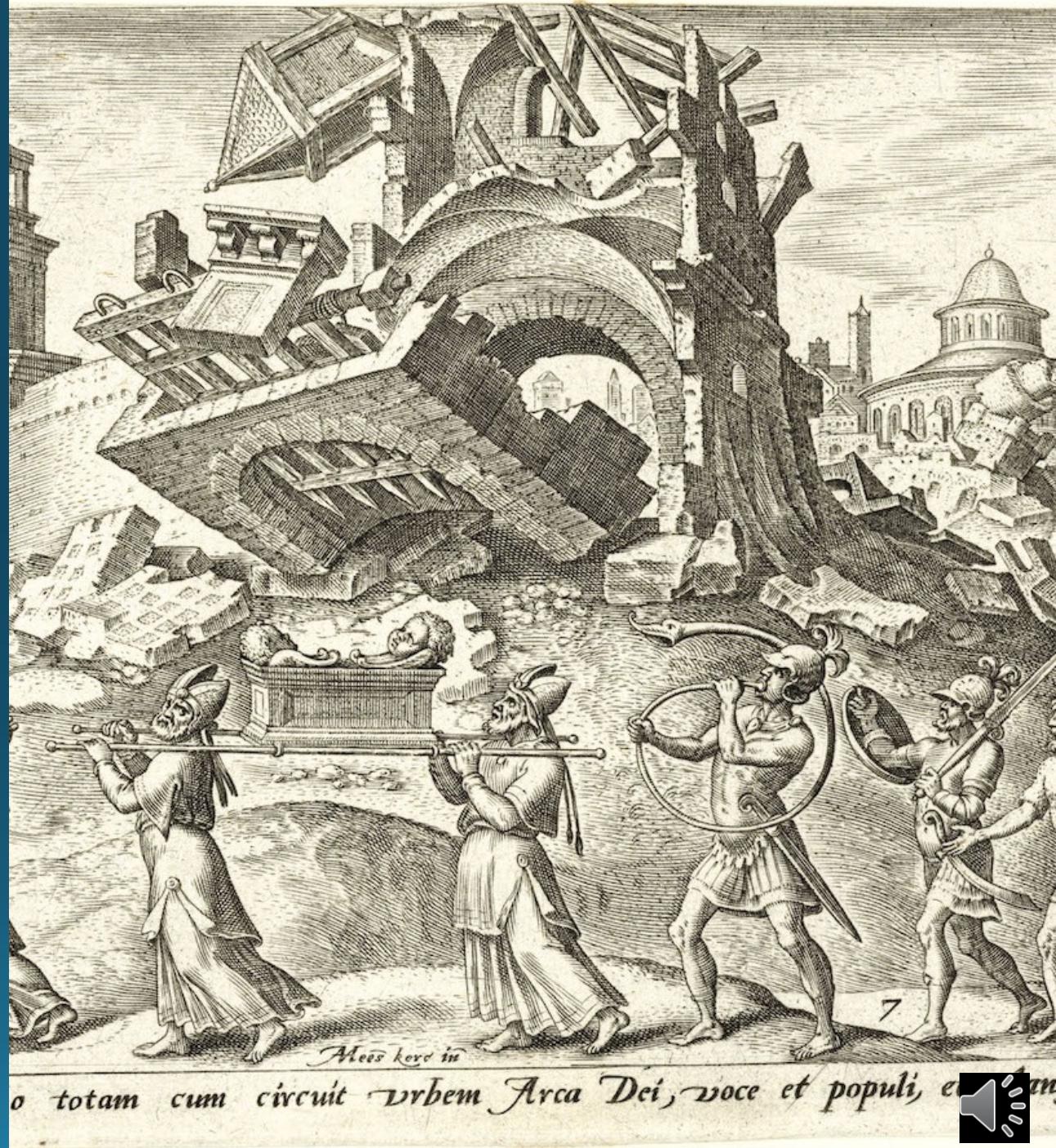

7. Raně novověká mystika a její podoby, pietismus, raně novověký milenialismus, jansenismus

Situácia po náboženských vojnách

- materiálny a socioekonomický rozklad
- prehlbovanie sociálnych a ekonomických rozdielov
- turko-tatárska hrozba
- morové epidémie

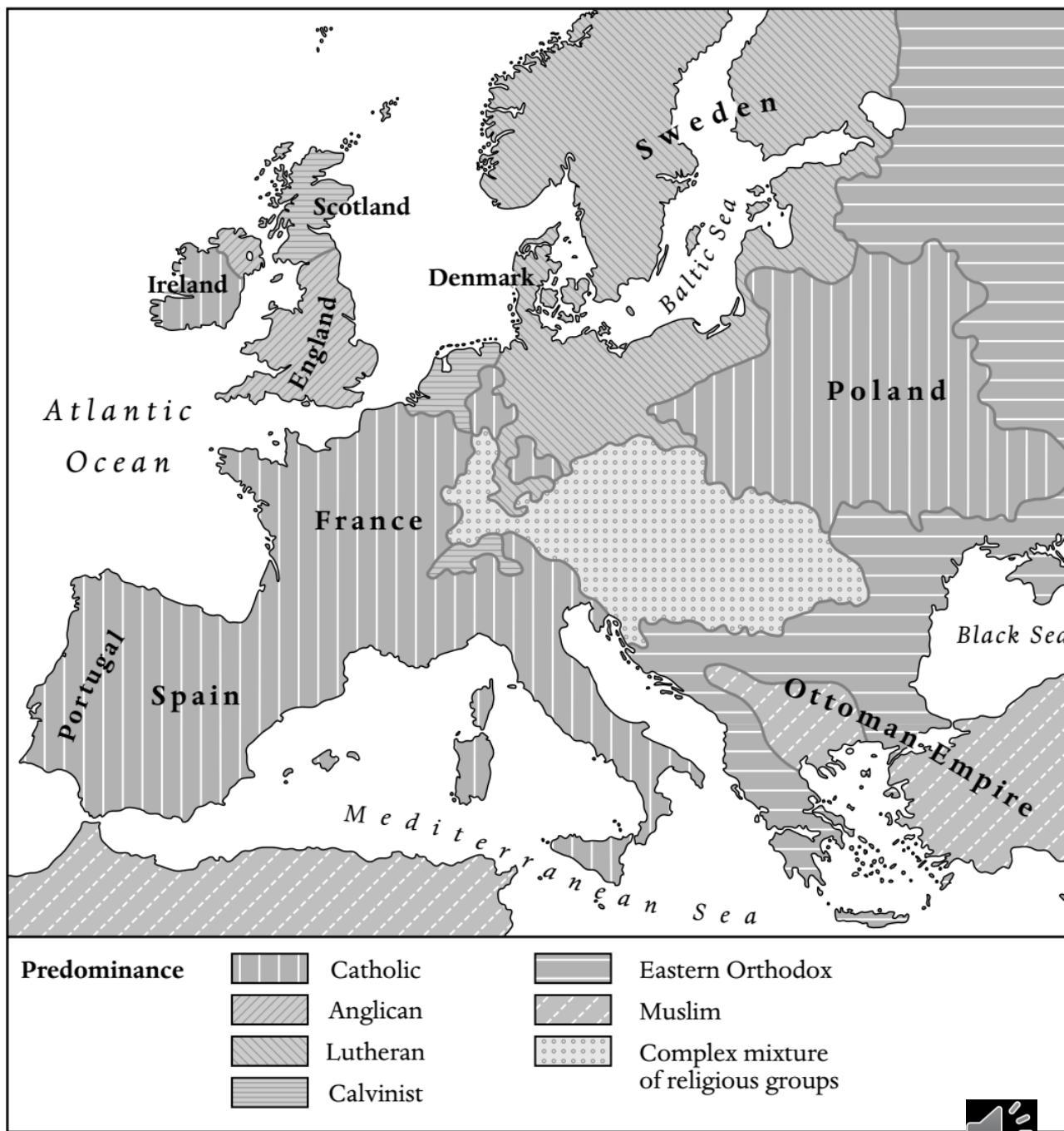
Situácia po náboženských vojnách

- náboženstvo ako zdroj konfliktu
- únava konfesijnými sporami a kontroverziami
- implementácia vs. formálne prijatie konfesie
- emancipácia politického a intelektuálneho života
- apokalyptická perspektíva vs. pokrok

Situácia po náboženských vojnách

- rímsky katolicizmus: južná Európa, západné Stredomorie, Írsko, Rakúsko, Bavorsko, Polsko, Litva
- protestantské denominácie: severná Európa a stredná severná Európa, Veľká Británia, severné Írsko, luterské Baltské more (Nemecko, Prusko, Škandinávia, Fínsko, Estónsko, Lotyšsko), Sliezsko, juho-západné Nemecko, Švajčiarsko
- mimoeurópska expanzia: Stredná a Južná Amerika, Afrika (Mys dobrej nádeje, Kongo, Angola, Zambezi, Mozambik), Ázia (Goa, južná India, Šrí Lanka, Nepál, Tibet, Filipíny, Čína, Indočína, Indonézia, Japonsko)

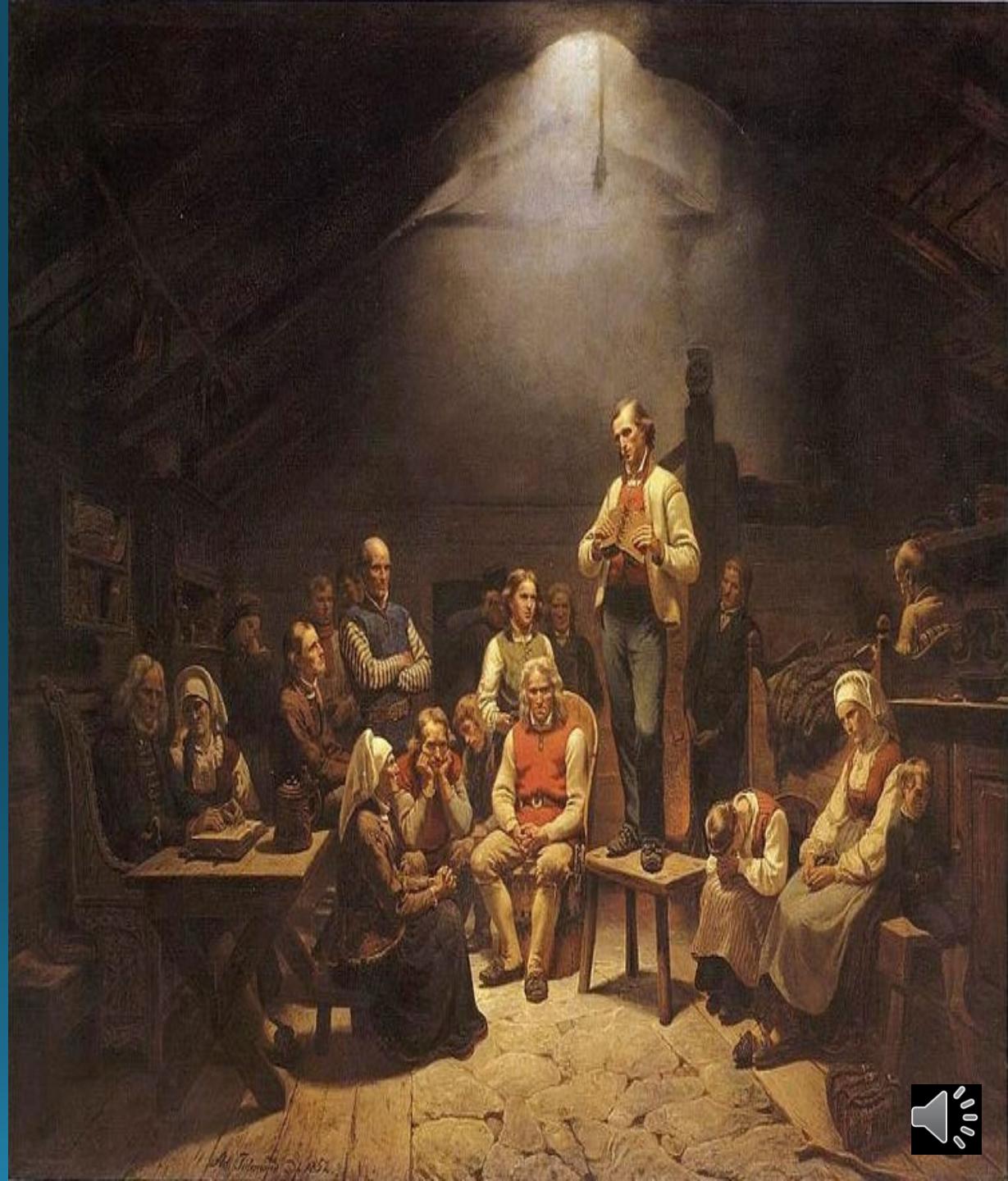

Map 1 Confessional map of Europe c. 1700

Pietizmus

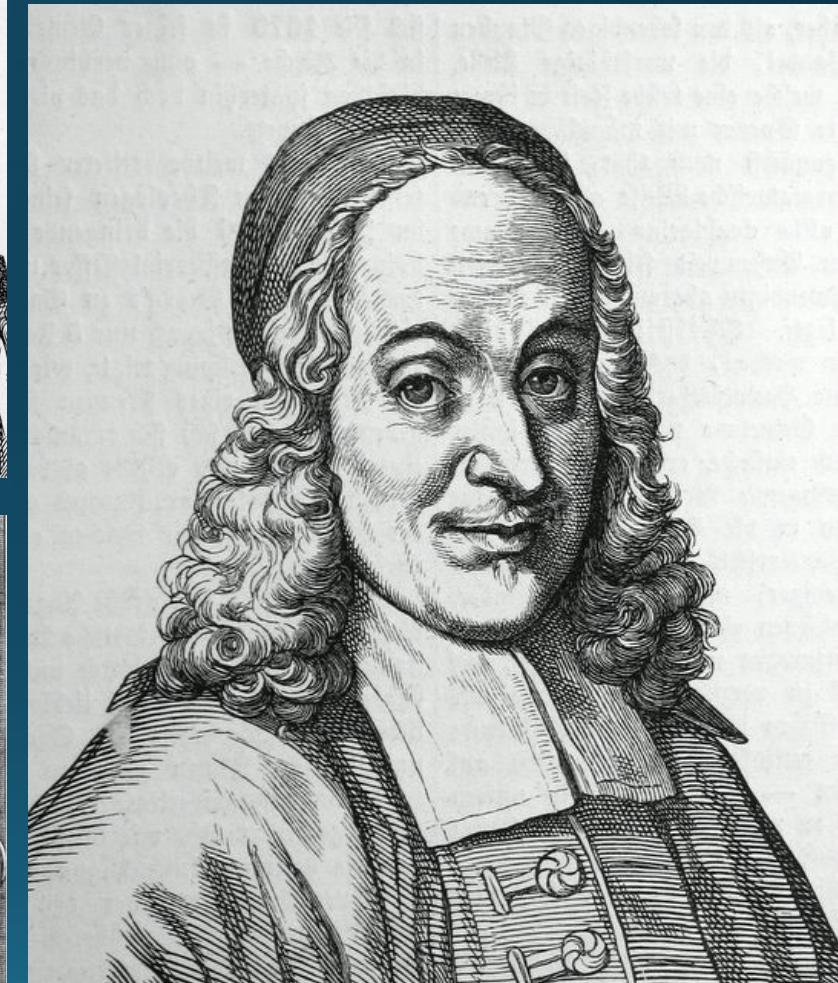
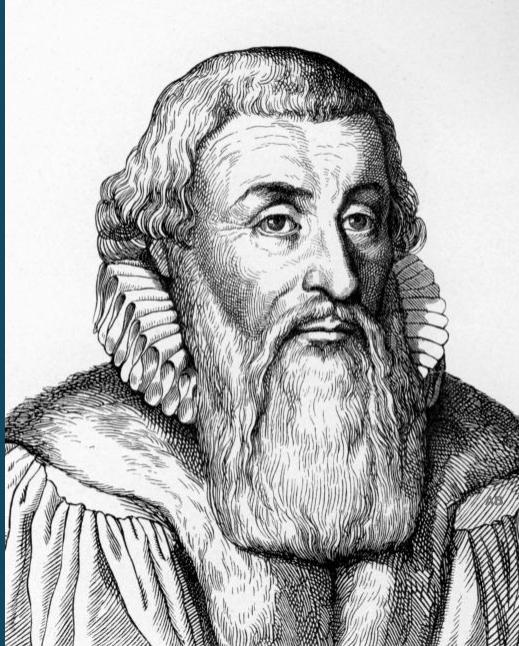
- najväčšie a najvýznamnejšie obrodné hnutie po Reformácii
- laické hnutie
- snaha prekonáť konfesionálne rozdiely
- zameranie sa na každodenný život kresťana a jeho zbožnosť
- prežívanie viery a skúsenosť
- individualizmus
- reformácia náuky vs. reformácia života
- luterská ortodoxia + mystika, spiritualita
- symbióza a adaptabilita na odlišné podmienky
- collegia pietatis

Pietizmus

1. generácia

- Johann Arndt (1555–1621)
 - „*Pravé kresťanstvo*“ (1605-10)
 - náboženstvo hlavy vs. n. srdca
 - J. A. Komenský
- Johann Valentin Andreä (1586–1654)
 - prvá sociálne utopická novela
 - mesto Württemberg
- Philip Jakob Spener (1635–1705)
 - študijné skupinky
 - reformácia sociálneho systému
 - misie do Indie
 - „*Pia Desideria*“ (1675)

Pietizmus

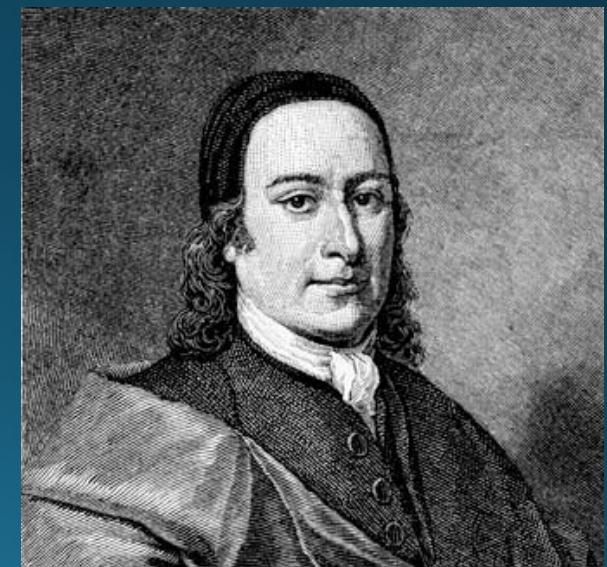
2. generácia

- August Hermann Francke (1663–1727)
 - „franské inštitúcie“
 - 1694 Univerzita v Halle
 - podpora Spenera a Hohenzollern
 - „hallský pietizmus“
 - „*Stopy stále živého Boha*“ - 1727 „*Pietas Hallensis*“
 - náhla dramatická konverzia
 - učiteľ M. Bela

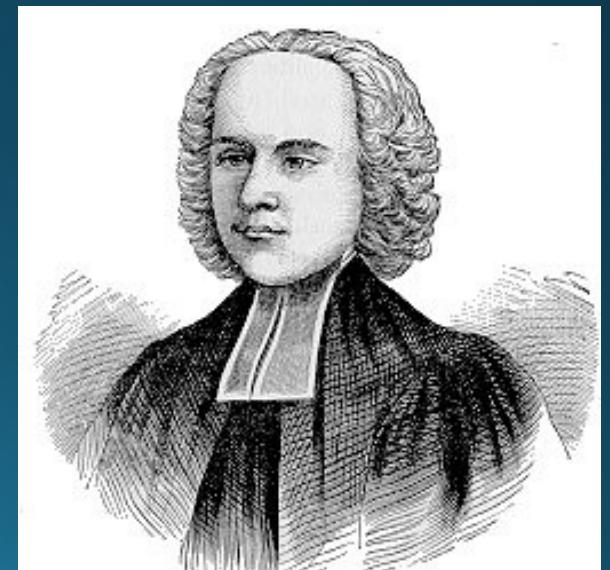
3. generácia

- Nikolaus Ludwig Graf von Zinzendorf (1700–60)
 - komunita “Herrnhuter” (J. Wesley)
 - 1727 kolektívne prebudenie
 - Zeist (Holandsko), Neuwied (Porýnie), Bethlehem (USA)
 - „náboženstvo srdca“ – živá viera
 - ekumenizmus

Metodizmus

- John Wesley (1703–91)
 - metodistické hnutie
 - skúsenostný aspekt náboženstva
 - transformatívna povaha viery a osobná konverzia
 - náboženská horlivosť
 - 1738 "Aldersgate experience,"
 - 1744 prvá metodistická konferencia
- George Whitfield (1714–70)
 - kalvinistický metodizmus

Many mansions

Selected denominations, origins

PRE-REFORMATION

EUROPEAN REFORMATION

ENGLISH REFORMATION

GREAT AWAKENINGS

MODERN EVANGELICAL MOVEMENT

Early Christianity

Eastern Orthodox

Great Schism
7th C-1054

Roman Catholic

The Reformation

1517

John Wycliffe

England, mid-14th C

Jan Hus

Bohemia, 1410s

Lollard*

Hussite*

Reformed

John Calvin

Switzerland, 1530s

Lutheran

Martin Luther

Diet of Worms

Germany, 1521

Anglican

Henry VIII

Act of Supremacy

England, 1534

Anabaptist

Switzerland, 1525

Episcopalian

United States, 17th C

Amish

Switzerland, 1690

Puritan*

England, 16th-17th C

Church of Scotland

Scotland, 1560s

Presbyterian

John Knox

Scotland, 1560s

Baptist

England, 1609

Quaker

George Fox

England, 1650s

Congregational

England, 17th C

Methodist

John Wesley

Britain, 1730s

Salvation Army

William Booth

Britain, 1865

Amish

Switzerland, 1690

Pietist*

Germany, late 17th C

Moravian

Saxony, 1720s

Southern Baptist

United States, 1845

Assemblies of God

United States, 1914

Charismatic movements

United States, 1960s

Pentecostal

United States, early 20th C

Redeemed Christian Church of God

Nigeria, 1952

Universal Church of the Kingdom of God

Brazil, 1977

*Denomination or movement no longer exists

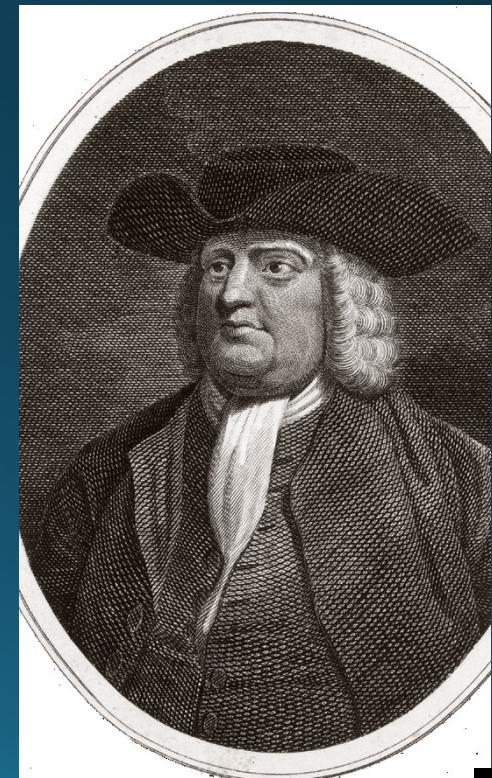
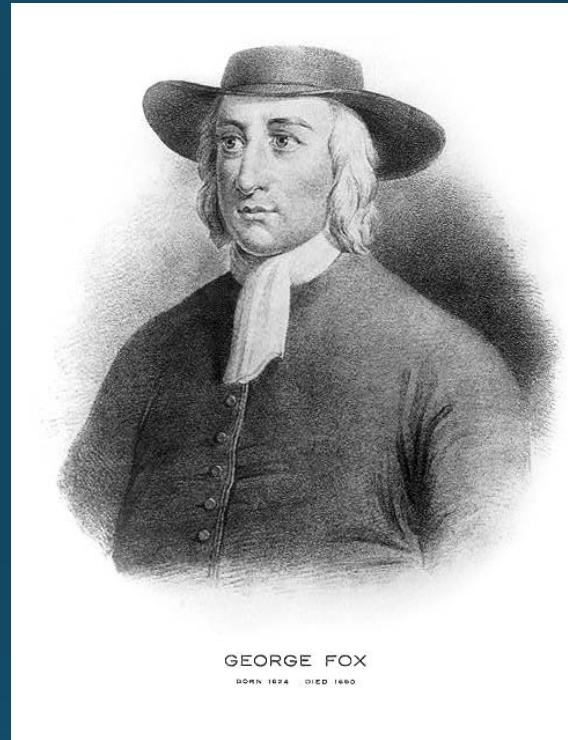
Source: *The Economist*

Economist.com

Situácia v amerických kolóniach

- Kvakeri
 - George Fox (1624-91)
 - „Spoločnosť priateľov“
 - William Penn (1644-1718)
 - zakladateľ Pensylvánie
 - kvakerská kolónia
- presbyteriánska cirkev
 - vlny 1740 – 58
 - 1789 prvé Všeobecné zhromaždenie
 - John Witherspoon (1723 – 94)
- „Veľké prebudenie“ (1735 – 45)
 - dôraz na osobné
 - Jonathan Edwards (1703–58)

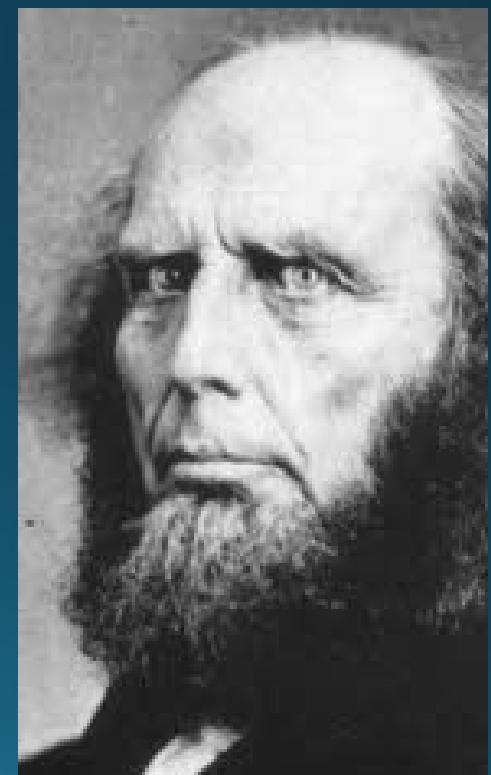
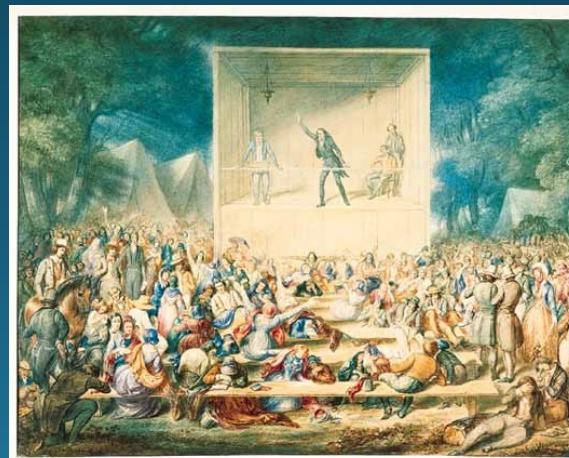
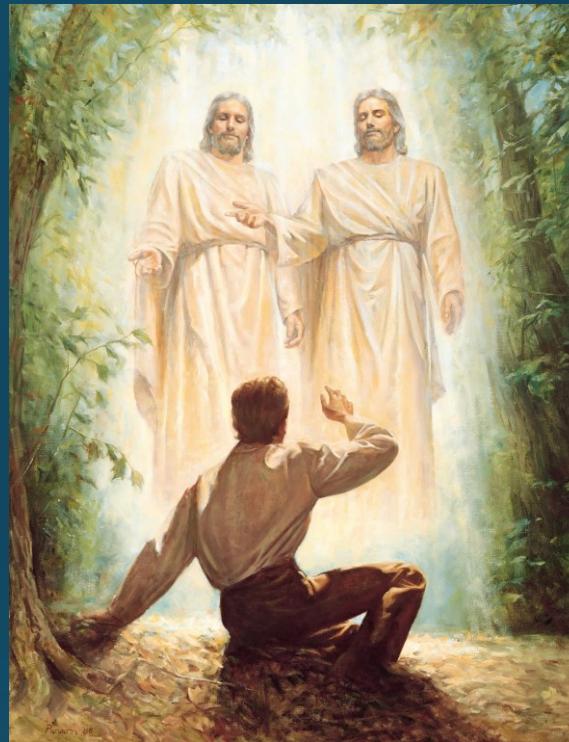

Situácia v USA

- 1776 Deklarácia nezávislosti
- 1775-83 vojna za nezávislosť
- vzťah štátu a náboženstva
 - Patrick Henry (1736–99)
 - Thomas Jefferson (1743–1826) & James Madison (1751–1836)
 - baptisti, presbyteriáni, metodisti
- 1786 „Virginia Statute for Religious Freedom“
- 1779 „Bill to Establish Religious Freedom“, 1786

Situácia v USA

- Druhé veľké prebudenie (1800-30)
- 1801 Kentucky, „Cane Ridge“
- Charles Grandison Finney (1792–1875)
 - „altar call“
- Holiness Movement
- Joseph Smith (1805–44), Mary Baker Eddy (1821–1910), Charles Taze Russell (1852–1916)
- katolíci v USA
 - 1634 Chesapeake Bay
 - 1803 kúpa Louisiany (Florida, Mexiko)
 - katolícke migračné vlny (Írsko, Taliansko, Nemecko) – Boston, New York
 - 1834 podpálenie kláštora v Charlestowne
 - antikatolicizmus

Katolícka spiritualita

- **jezuiti**

- Reducciones
- Antonio Ruiz de Montoya (1585–1652) Paraguay
- 1758 – 1766 vyhnanie jezuitov z Portugalska a Španielska
- 1773 dekrét „*Dominus ac Redemptor Noster*“
- 1814 obnovenie rádu Piom VII.

- **jansenizmus**

- Cornelius Otto Jansen (1585-1638) – „*Augustinus*“
- Jean Duvergier (1581-1643)
- Marie Angélique Arnauld (1591–1661)
- Antoine Arnauld (1612–1694)
- kláštor Port-Royal v Champs a Paríži
- 1713 „*Unigenitus Dei Filius*“
- 1723 Utrecht
- Blaise Pascal (1623-1662)

- **kvietizmus**

- Miguel de Molinose (1628–96)

